

Eindadvies

Protestantse Theologische Universiteit

24 oktober 2016

1. Inleiding

De Reviewcommissie (hierna commissie) heeft kennisgenomen van:

- de prestatieafspraken zoals vastgelegd in de beschikking van 3 november 2012,
- de rapportage van de Protestantse Theologische Universiteit van 27 juni 2016 over voornoemde prestatieafspraken van 3 november 2012 in het jaarverslag 2015, en
- de aanvullende informatie na het gesprek van 14 september 2016, d.d. 29 september 2016.

De commissie heeft op 14 september 2016 een gesprek gevoerd met het College van Bestuur van de Protestantse Theologische Universiteit. Naar aanleiding van vragen van de commissie heeft de Protestantse Theologische Universiteit de rapportage toegelicht.

De Reviewcommissie heeft rekening gehouden met de nadere besluiten van de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap omtrent de positie van de levensbeschouwelijke universiteiten. In 2012 heeft de minister besloten dat bij de levensbeschouwelijke universiteiten het criterium 'aansluiting bij nagestreefde ontwikkelingen op stelselniveau' buiten beschouwing blijft. Dat betekent dat de prioriteiten 'onderwijsdifferentiatie' en 'zwaartepuntvorming' niet beoordeeld zijn ten behoeve van de prestatieafspraken. In haar brief van 18 september 2013 heeft de minister van OCW uitgelegd dat ook bij de levensbeschouwelijke universiteiten een positief oordeel bij de midtermreview voorwaarde is voor continuering van de middelen uit het selectieve budget. Waar de instelling in haar prestatieafspraken ambities voor deze onderwerpen heeft opgenomen, is daarom bij de midtermreview de voortgang door de Reviewcommissie wel beoordeeld. De Protestant Theologische Universiteit heeft bij de midtermreview een positief oordeel gekregen.

In dit advies geeft de commissie – op basis van de schriftelijke informatie en het gevoerde gesprek – haar oordeel over de resultaten van bovengenoemde afspraken.

In dit advies komen achtereenvolgens aan de orde:

- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijs en onderzoek (profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie) geformuleerde ambities;
- het oordeel van de commissie over de geboekte resultaten voor de in 2012 ten aanzien van onderwijskwaliteit en studiesucces geformuleerde ambities;
- het eindadvies van de commissie aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap.

In 2012 heeft de Protestantse Theologische Universiteit (hierna PThU) ambities geformuleerd voor de verplichte indicatoren bij onderwijskwaliteit en studiesucces. Bijlage 1 bevat een overzicht van de realisatie in 2015.

2. Profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

2.1 Profilering onderwijs

Onderwijsdifferentiatie

De PThU heeft de voortgang ten aanzien van haar ambities op het terrein van onderwijsdifferentiatie inzichtelijk gemaakt aan de hand van aanvullende indicatoren. De gebruikte indicatoren hebben met name betrekking op de samenstelling van de studentenpopulatie, de relatie met het beroepsveld en de internationalisering van het onderwijs.

Ten aanzien van de samenstelling van de studentenpopulatie beoogde de PThU ten eerste het aandeel deeltijdstudenten op 33% van de totale studentenpopulatie behouden. De universiteit rapporteert dat deze ambitie precies behaald is. Ook heeft de universiteit de ambitie om het percentage studenten met een hbo-diploma dat instroomt in de bacheloropleiding op minimaal 33% te houden. Met 41% is dit doel ruim verwezenlijkt. Voorts heeft de universiteit het voornemen om het percentage studenten met een hbo-diploma dat instroomt in de masteropleidingen op 13% te behouden. Met 27% is ook deze doelstelling verwezenlijkt. Tot slot wilde de PThU de genderverhouding onder haar studenten in balans brengen. De universiteit meldt dat in 2015 29% van de studenten vrouw is en 71% man, waardoor de ambitie niet is gerealiseerd. De universiteit merkt hierbij op dat de genderverhouding samenhangt met het afnemende beroepsveld.

Wat betreft het beroepsveld ontwikkelde de PThU drie facultatieve indicatoren. De universiteit heeft zich in de prestatieafspraken ten doel gesteld de gemiddelde werkloosheid van haar alumni tot hun eerste functie op maximaal 3,4 maanden te houden. Daarnaast stelde ze zich tot doel de arbeidsmarktrelevantie van de opleiding naar minimaal 75% te verhogen. Ook heeft de universiteit de ambitie om het aandeel alumni dat werk vindt als predikant op minimaal 70% te houden. De universiteit meldt dat de realisatie op deze facultatieve indicatoren nog niet bepaald kan worden, omdat het vervolgonderzoek pas in 2016 wordt verwacht. Het interne volgsysteem van de PThU wijst echter uit dat meer dan 95% van de afgestudeerden aan het werk is. Ongeveer 70% van hen vindt werk in de kerk.

De PThU, die internationalisering als een speerpunt in haar beleid ziet, formuleerde in de prestatieafspraken diverse facultatieve indicatoren op dit gebied, met name voor de uitgaande en inkomende mobiliteit van studenten. Zo wil ze onder meer het percentage bachelorstudenten dat in het kader van een internationaal uitwisselingsprogramma in het buitenland een (deel van een) studie doet verhogen naar 4% en wil ze het percentage masterstudenten met een buitenlandse vooropleiding verhogen naar minimaal 20%. De PThU heeft hiertoe verschillende maatregelen genomen, zoals het uitbreiden van het aantal contracten in het kader van het Erasmus uitwisselingsprogramma en het organiseren van voorlichtingsbijeenkomsten voor studenten. Tot slot wil de PThU dat alle docenten van de internationale masteropleiding, alle onderzoekers die betrokken zijn bij het International Reformed Theological Institute en alle hoogleraren die buitenlandse promovendi begeleiden, de Engelse taal beheersen op minimaal niveau C1 (advanced). De universiteit rapporteert dat in 2015 86% van de doelgroep aan deze eis voldoet. Uit de rapportage van de universiteit blijkt dat sprake is van vooruitgang, maar dat veel doelen nog niet zijn gehaald.

Onderwijsaanbod

Ook wat betreft haar ambities ten aanzien van de profilering van het onderwijsaanbod heeft de PThU indicatoren in de prestatieafspraken opgenomen om de ontwikkelingen zichtbaar te maken.

De PThU heeft zich in het kader van de internationalisering tot doel gesteld dat het percentage masterprogramma's in een buitenlandse taal minimaal op hetzelfde niveau blijft als bij de nulmeting (33%). De universiteit meldt dat dit in 2015 het geval is.

Voor de master had de PThU de ambitie geformuleerd dat alle studenten die ingeschreven zijn voor een driejarige masteropleiding een stage lopen. De universiteit meldt in 2015 dat alle masterstudenten stage lopen in het eerste en het laatste jaar van hun opleiding.

2.2 Onderzoek en valorisatie

Zwaartepuntvorming

Wat betreft haar ambities ten aanzien van zwaartepuntvorming heeft de PThU indicatoren opgenomen in de prestatieafspraken om de ontwikkelingen zichtbaar te maken.

Inzake onderzoekgerelateerd HRM (Human Resource Management)-beleid maakte de PThU de afspraak dat minimaal 5% van het wetenschappelijk personeel een prestatiegericht HRM-beleid volgt (bijvoorbeeld tenure tracks of een aanstelling voor jonge onderzoekers). In 2011 was deze ratio 5%. Dit percentage blijkt in 2015 gedaald naar 2%, zodat deze doelstelling niet werd gerealiseerd. Twee medewerkers hebben hun tenure track succesvol voltooid.

De PThU stelde zich tot doel minimaal één onderzoeksproject aan te trekken in het kader van de tweede geldstroom en één beurs. Bij de nulmeting in 2011 was de stand zes projecten voor 17,95 fte onderzoekscapaciteit (ratio van 0,3 project per fte). In 2015 is deze ratio gestegen naar 1,39, waardoor het doel ruim is bereikt.

Ook had de universiteit de doelstelling om 6% van de inkomsten te verwerven uit competitieve subsidieprogramma's van NWO. Bij de nulmeting was dit 11,74%. De PThU voorzag al in haar voorstel voor de prestatieafspraken dat door druk op de tweede geldstroom een lagere ambitie nodig zou zijn. Deze indicator is op 0% uitgekomen in 2015. Hoewel de commissie begrip heeft voor de lage honoreringskansen voor theologie binnen NWO, stelt ze toch dat er reële kansen liggen.

De PThU streefde ernaar om per fte onderzoek net als bij de nulmeting 0,4 promoties te realiseren. De universiteit meldt dat deze ambitie met 0,48 is gerealiseerd.

In de prestatieafspraken formuleerde de PThU vier concrete ambities om de kwaliteit van de wetenschappelijke output te verhogen. Ten eerste stelde PThU zich tot doel om het aantal wetenschappelijke artikelen in *peer reviewed* tijdschriften per fte onderzoek te brengen naar 1,7, komend van 1,2 in 2011. De universiteit rapporteert dat dit in 2015 op 1,86 ligt, waardoor deze ambitie gerealiseerd is. De streefwaarden met betrekking tot het aantal wetenschappelijke artikelen in niet-refereed tijdschriften en het aantal hoofdstukken in boeken en bundels zijn niet volledig gehaald. De doelstelling om 0,5 wetenschappelijke boeken per fte te schrijven werd per 2015 nagenoeg gerealiseerd.

Tot slot wil de PThU het aantal duale onderzoekstrajecten (onderzoekproject in samenwerking met maatschappelijke partners) als percentage van het totale aantal onderzoeksprojecten op meer dan 12% brengen, in plaats van de 9% in 2011. In 2015 blijkt dat de indicator op het niveau van 2011 is blijven staan.

Valorisatie

Als facultatieve indicator voor valorisatie stelde de PThU zich tot doel om het aandeel dat wordt besteed aan de valorisatiestructuur te verhogen tot 2,5% van de onderzoeksmiddelen als onderdeel van de op basis van de bekostiging aan de PThU toegekende rijksbijdrage. De universiteit rapporteert dat dit percentage in 2015 op 3,21% ligt, zodat deze ambitie behaald werd.

Daarnaast streefde de PThU ernaar om elk jaar minstens één internationale conferentie (mee) te organiseren. De universiteit rapporteert dat er in 2015 10 internationale conferenties (mee) georganiseerd werden, zodat ook deze ambitie gerealiseerd werd.

In haar prestatieafspraken stelde de PThU om, net als bij de nulmeting, minimaal 500 personen te laten deelnemen aan opleidingen, workshops en training in het kader van leven lang leren en professionele ontwikkeling; in 2015 werden er 467 deelnemers geteld, minder dan de doelstelling.

Inzake valoriserende opleidingen streeft de PThU ernaar dat deelnemers hun opleiding, workshop of training gemiddeld beoordelen als 'goed'. De commissie stelt vast dat 91% van de deelnemers de score 'goed' of 'uitstekend' heeft toegekend.

Ook stelt de PThU zich ten doel het aantal beroepsgerichte publicaties te vergroten. De universiteit rapporteert dat dit doel niet is gehaald; wel werd de doelstelling van vijf populariserende publicaties per fte overtroffen.

2.3 Voortgang ten aanzien profilering, zwaartepuntvorming en valorisatie

In haar prestatieafspraken heeft de PThU veel facultatieve indicatoren voor onderwijs, onderzoek en valorisatie geformuleerd. De commissie stelt vast dat de resultaten een gemengd beeld laten zien. Niet gerealiseerd zijn de ambitie om bij de masteropleidingen 60% van een cohort studenten de masteropleiding met een diploma te laten afronden binnen de nominale duur; de indicatoren voor internationalisering en de ambitie ten aanzien van inkomsten uit NWO-programma's. Anderzijds zijn wel de facultatieve indicatoren gerealiseerd voor bijvoorbeeld het percentage deeltijdstudenten, het percentage studenten met een hbo-diploma en de kwaliteit van de wetenschappelijke output.

3. Onderwijskwaliteit en studiesucces

3.1 Kwaliteit en excellentie

Als indicator voor kwaliteit van het onderwijs koos de PThU het studentenoordeel over de opleiding in het algemeen, zoals gemeten via de Nationale Studenten Enquête (NSE). De PThU beoogde de studenttevredenheid constant te houden op 3,9. De universiteit rapporteert dat het studentenoordeel over de opleiding in het algemeen in 2015 3,92 is

De PThU formuleerde doelen voor aanvullende indicatoren voor onderwijskwaliteit. Het betrof de ambitie om op vier NSE-indicatoren hoger te scoren dan 3,5. De score voor studenttevredenheid over de inhoud van de opleiding was eind 2015 3,71; de score voor

de verworven algemene vaardigheden binnen de opleiding was 3,64; de score voor de verworven wetenschappelijk vaardigheden binnen de opleiding kwam uit op 3,52; en de score voor de voorbereiding op de beroepsloopbaan bedroeg 3,67. De PThU bracht eveneens een bijkomende indicator voor de kwaliteit van toetsing in haar prestatieafpraak in. De universiteit wilde in de NSE in 2015 hoger scoren dan 3,5 op het item 'voor de opleidingen beschikt de instelling over een adequaat systeem van toetsing op grond waarvan aangetoond kan worden dat de beoogde eindkwalificaties worden gerealiseerd'. De universiteit rapporteert dat het doel is gehaald.

De commissie constateert dat de PThU deze ambities heeft gerealiseerd. De commissie stelt vast dat deze hoge score werd vastgehouden ondanks de problemen die komen kijken bij een overgang en verhuizing naar een andere campus.

Conclusie

Aangezien de PThU haar ambitie met betrekking tot het NSE-studentenoordeel heeft gerealiseerd, beoordeelt de commissie het aspect kwaliteit en excellentie als positief.

3.2 Studiesucces

De PThU rapporteert ten aanzien van studiesucces resultaten die voor rendement en uitval achterblijven bij de in 2012 geformuleerde ambities.

De PThU formuleerde de ambitie om de uitval in het eerste jaar te laten dalen van 32% in 2012 naar 25% in 2015. De gerealiseerde uitval in 2015 van 28% blijft boven het gestelde doel.

De indicator switch binnen de instelling is voor een mono-facultaire universiteit als de PThU niet relevant.

Het was de ambitie van de PthU om het bachelorrendement van herinschrijvers bij dezelfde instelling na de nominale studietijd plus één jaar van 67% in 2012 te verhogen naar 75% in 2015. De universiteit rapporteert dat in 2015 opnieuw een bachelorrendement van 67% is gerealiseerd.

De PThU heeft in de prestatieafpraak een facultatieve indicator opgenomen voor het studierendement van masterstudenten. Het doel is dat bij de masteropleidingen 60% van een cohort studenten binnen de nominale duur de studie met een diploma afrondt. De universiteit rapporteert dat het percentage afgestudeerden binnen de nominale studieduur, afhankelijk van de opleiding, schommelt tussen de 25% en 73%.

De PThU rapporteert over de volgende maatregelen die zij heeft genomen met het oog op de verbetering van het studiesucces in de bacheloropleidingen. De PThU werkt via voorlichtingsgesprekken aan de matching tussen de aankomende studenten en de opleiding. Dit zorgt voor realistische verwachtingen bij de studenten. De commissie constateert dat de PThU ook maatregelen heeft genomen om het rendement te verhogen. Zo introduceerde ze het bindend studieadvies en investeerde ze in een studentvolgsysteem en in studentenbegeleiding door studieadviseurs. Deze moeten vroegtijdig vertragingfactoren onderkennen en passende maatregelen nemen. Met een academische vaardigheidstraining zorgt de PThU ervoor dat studenten minder struikelen over de academische component van de opleiding.

De PThU reikt verschillende oorzaken aan voor het achterblijven op de ambitie van het bachelorrendement. Ten eerste wijst de PThU op het beperkte aantal studenten dat de bacheloropleiding van de PThU volgt (circa honderd ingeschreven voltijds bachelorstudenten), wat ertoe leidt dat geringe verschillen in absolute aantallen

procentueel sterke verschuivingen laten zien. Ten tweede stelt de PThU dat sommige van haar studenten bewust voor vertraging kiezen om de leerstof te kunnen verwerken of om zich beter voorbereid te voelen op het beroep van predikant. Ten derde wijst de PThU naar de verplaatsing van de bacheloropleiding van Kampen naar de huidige vestigingsplaatsen Amsterdam en Groningen. De studenten van het cohort 2010 kozen ervoor om hun opleiding in Kampen voort te zetten, in plaats van in Amsterdam. De PThU stelt dat ondanks inspanningen om studenten van cohort 2010 tijdig voor het einde van de nominale studieduur te laten afstuderen en ondanks maatregelen voor studenten die na de nominale studieduur verplicht waren naar Amsterdam over te gaan, dit cohort toch vertraging heeft opgelopen.

Met betrekking tot haar aanvullende indicator over het rendement van masteropleidingen geeft de universiteit de verklaring dat de groep hbo-abituriënten, die een groot deel vormt van de masterstudenten, naar verhouding meer studieovertraging oploopt dan de studenten met een wo-bachelor.

De commissie heeft de volgende overwegingen ten aanzien van de bovenstaande factoren. De commissie erkent dat de kleine studentenaantallen kunnen zorgen voor grote procentuele veranderingen van jaar tot jaar. De cijfers van de afgelopen jaren laten zien dat de uitval sterk is gestegen tot 2014 en dat zich daarna een forse verbetering aftekent. Het bachelorrendement laat na 2013 weer een positieve ontwikkeling zien. De commissie heeft er begrip voor dat de verhuizing naar nieuwe vestigingen in Amsterdam en Groningen tot gevolg heeft gehad dat de studieomstandigheden tijdelijk suboptimaal waren. De commissie betreft deze overwegingen in haar oordeelsvorming.

De commissie acht daarnaast de volgende factoren van belang. De commissie heeft er kennis van genomen dat de PThU haar bacheloronderwijs verzorgt in een bestuurlijk complexe context. De PThU biedt in Amsterdam samen met de Vrije Universiteit de bachelor Theologie als joint degree aan. In Groningen verzorgt de PThU binnen de bachelor Theologie van de faculteit Godgeleerdheid van de Rijksuniversiteit een PThU traject. Hoewel verbetering is ingezet, is de gerealiseerde uitval bij de PThU nog aanmerkelijk hoger dan bij vergelijkbare kleine universiteiten. Daarnaast is van belang dat het bachelorrendement in recente jaren een stijgende lijn laat zien.

Conclusie

De commissie concludeert dat de ambities ten aanzien van uitval en bachelorrendement niet zijn gerealiseerd. Niettemin beoordeelt de commissie, alles overwegende en na toelichting door de instelling, de resultaten ten aanzien van het aspect studiesucces als positief.

3.3 Maatregelen met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten

De PThU rapporteert met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten de volgende resultaten. Waar de PThU in 2011 in haar voltijd bacheloropleiding nog 8,5 contacturen verzorgde in het eerste jaar, maakte ze de afspraak om dit te verhogen tot gemiddeld 12 contacturen per week in 2015. De bacheloropleiding telt nu 12,4 contacturen in het eerste bachelorjaar, zodat de commissie constateert dat voldaan is aan de afgesproken norm van 12 contacturen. Wat betreft onderwijsintensiteit formuleerde de PThU een bijkomende indicator om de staf:student ratio in lijn te brengen met die van de andere levensbeschouwelijke instellingen. Men koos de streefwaarde van

1:10, ten opzichte van een nulmeting van 1:7,5 in 2011. De gemeten waarde in 2015 is 1:9, zodat de situatie beter is dan de streefwaarde.

Voor wat betreft de docentkwaliteit was het aandeel docenten met een basiskwalificatie onderwijs (BKO) in het totaal aantal docenten in 2011 nog 16%. De PThU had de ambitie om dit te laten stijgen naar 75%. De universiteit rapporteert dat in 2015 92% van de docenten een BKO heeft. De commissie stelt vast dat de ambitie behaald is. De PThU formuleerde als bijkomende indicator voor de kwaliteit van docenten dat minstens vier docenten beschikken over een senior kwalificatie onderwijs (SKO). De universiteit meldt dat in 2015 drie docenten de SKO hebben behaald.

De generieke overheadformatie als percentage van de totale formatie was bij de nulmeting 19,8%. De PThU formuleerde de ambitie om deze lager te houden dan 20%. Eind 2015 kwam de overhead uit op 19,4%. De commissie stelt bijgevolg vast dat de PThU deze ambitie heeft gerealiseerd.

De PThU rapporteert over de volgende maatregelen die zij in dit kader heeft genomen. De universiteit realiseerde de doelstelling voor contacturen mede door met de faculteit Godgeleerdheid van de Vrije Universiteit de nodige afspraken te maken.

De PThU heeft voor verhoging van de docentkwaliteit een gericht scholingsbeleid opgezet, en in het wervingsbeleid is de docentkwaliteit verankerd als een belangrijk criterium voor de selectie van de kandidaten. De 8% docenten die nog geen BKO behaald had, was pas enkele maanden in dienst. De commissie heeft er begrip voor dat juist aangestelde docenten deze professionaliseringscursus nog moeten voltooien.

Conclusie

Aangezien de PThU haar ambities met betrekking tot onderwijsintensiteit, docentkwaliteit en indirecte kosten heeft gerealiseerd, beoordeelt de commissie het aspect maatregelen ter bevordering van onderwijskwaliteit als positief.

3.4 Aanvullende overwegingen

In aanvulling op bovengenoemde overwegingen wil de commissie wijzen op de volgende factoren. Het aantal docenten met een BKO is in korte tijd sterk toegenomen, waarmee de doelstelling ruim is overschreden. Hoewel de doelstelling met betrekking tot het rendement niet is gerealiseerd, is in recente jaren een positieve trend ingezet, in lijn met andere kleine universiteiten. De universiteit meldt dat die trend doorzet en dat het bachelorrendement zich in 2016 verder heeft verbeterd; met 72% komt het doel van 75% in zicht. Daarnaast heeft de commissie veel waardering voor het feit dat de PThU de voortgang inzichtelijk en toetsbaar heeft gemaakt door het gebruik van veel aanvullende indicatoren.

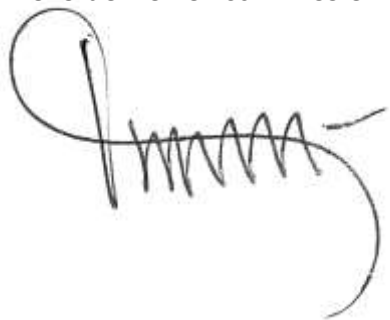
4. Advies aan de minister van Onderwijs, Cultuur en Wetenschap

In verband met het vaststellen van de gevolgen, bedoeld in artikel 13, eerste lid, van het Besluit experiment prestatiebekostiging (Staatsblad 2012, 534) komt de commissie op grond van de beoordeling van de rapportage van de PThU tot het volgende advies aan de minister van OCW.

De commissie beoordeelt de resultaten ten aanzien van:

1. het aspect kwaliteit en excellentie als positief,
2. het aspect studiesucces als positief, en
3. het aspect maatregelen als positief.

Namens de Reviewcommissie Hoger Onderwijs en Onderzoek,

A handwritten signature in black ink, consisting of a large initial 'F' followed by several loops and a final flourish.

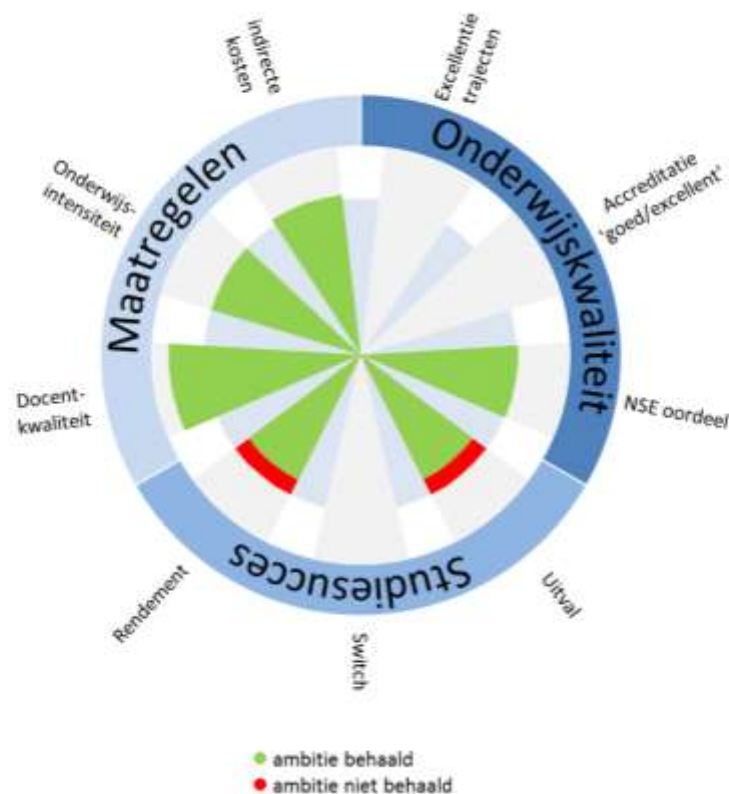
prof. dr. F.A. van Vught, voorzitter

Bijlage 1

Scores verplichte indicatoren onderwijskwaliteit en studiesucces

	nulmeting	ambitie	realisatie 2015
Uitval	32,0	25,0	28
Switch	n.v.t.	n.v.t.	n.v.t.
Bachelorrendement	67,0	75,0	67
Studentoordeel (NSE)	3,9	3,9	3,9
Docentkwaliteit	16,0	75,0	92
Onderwijsintensiteit	100	0	0
Indirecte kosten; generieke overhead (formatie)	19,8	20,0	19,4

Ratio realisatie 2015 en ambitie

In bovenstaande figuur wordt de realisatie op de verplichte indicatoren weergegeven in relatie tot de ambitie op die indicatoren. Als de realisatie de ambitie overstijgt is het segment groter dan de binnenste cirkel. Blijft de realisatie achter bij de ambitie dan kleurt het niet behaalde deel van de ambitie rood. Hoe groter het rode gedeelte hoe verder de realisatie relatief van de ambitie verwijderd is gebleven.